

Slutrapport Hållbara familjer

i Gävle
2010-2011

Innehåll

Innehållsförteckning	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Sammanfattning	3
Genomförande Hållbara familjer 2010-2011	4
Medverkande i projektgruppen kring Hållbar VarDag i Gävle	4
Samverkan med IKEA	4
Life as eco - projektarbete elever från Borgarskolan	4
Hållbara företag	4
Marknadsföring för nya familjer	4
Medverkande familjer totalt barn och vuxna	4
Genomförda träffar och studiebesök	5
Kick-off	6
Grundutbildning Hållbara familjer	6
Filmvisning Underkastelsen	6
Tematräff på IKEA - Miljöpåverkan i vardagslivet	6
Klimatsmart middag och inspiration Konsumtionsstopp	6
Tematräff Hållbara resor	7
Tematräff Mat Diléns Saluhall	7
Tematräff Samtal om Hållbar VarDag i Gävle	7
Skördefest i oktober	7
Studiebesök Duvbacken	7
Studiebesök Mullbacka	7
Studiebesök på Polhemsskolans tak	7
Antal deltagare på träffarna	7
Uppdrag	7
Uppdrag 1 Utgångsläge	7
Uppdrag 2 Se över energiförbrukning i hemmet	8
Uppdrag 3 Sopvägning	8
Uppdrag 4 Konsumtionsstopp	8
Uppdrag 5 Utbildning Sparsam körning	8
Uppdrag 6 Cykelutmaning	8
Uppdrag 7 Slutläge	8
Bonusuppgift ISA och Testresenärer kollektivtrafik	8
Resultat mätningar utgångsläge och slutläge	9
Resultat slutläge	9
Vilka åtgärder genomförde familjerna?	9
Hur upplevde familjerna att medverka i Hållbara familjer?	9
Informationskanaler	10
Uppmärksamhet kring Hållbara familjer i media	10
Ekonomi i pengar och i tid	10
Kostnad i kronor	10
Nedlagd arbetstid	10
Samarbetspartners	11
Framgångsfaktorer	12
Våra inspiratörer	12

HÅLLBAR VARDAG I GÄVLE

Sammanfattning

Det tredje året med Hållbara familjer har genomförts! Det började i oktober 2010 och avslutades i oktober 2011.

Tillsammans med Gävle Energi, Gästrikre Återvinnare och Gästrikre Vatten har Gävle kommun under den tredje omgången under ett års tid coachat 17 gävlefamiljer att leva mer miljövänligt i sin vardag, Hållbara familjer. Hållbara familjer ingår i ett koncept som kallas Hållbar VarDag i Gävle.

Hållbar VarDag i Gävle och Hållbara familjer handlar om att visa att som miljömedveten i dag behöver man inte leva stenåldersliv och att det inte krävs så stora omställningar för att behålla en bra livskvalité och ändå gynna miljön.

Målsättningen med Hållbara familjer är att familjerna minskar konsumtionen och börjar tänka i nya banor kring de fyra områdena Energi, Mat, Transporter och Återvinning.

Vi har valt att inte sätta mätbara mål men för att motivera familjerna och för att se om coachningen gett resultat har vi mätt bland annat förändringar i förbrukad koldioxid, minskad energianvändning och minskat bilåkande. För att få den kunskapen har familjerna fyllt i vad som kallas Utgångsläge innan de påbörjade sin medverkan i Hållbara familjer och vad som kallas Slutläge efter projektet.

Hållbara familjer planerades pågå under tre års tid i tre omgångar med nya familjer varje år. Första året kunde ses om en testomgång för att sedan under de två andra åren vidareutveckla upplägget vilket gjordes. Den stora skillnaden mellan den första omgången och de två efterföljande var att familjerna i den andra och tredje omgången inte valde fokusområde utan fick ta del av samtliga områden. Den förändringen valdes att göra utifrån önskemål av familjerna som deltog första omgången och det visade sig vara mycket lyckat.

Nytt för år tre var att vi samarbetade mycket med IKEA och provade även konceptet på ett företag i Gävle, Jobmeal AB. Vi hade även två elever från Borgarskolan som följde oss under hösten och gjorde ett projektarbete om hur det är att vara ungdom och leva miljömässigt hållbart i vardagen, Life as eco.

Under det år familjerna medverkat har de träffats cirka en gång per månad, totalt 14 sammankomster, och de har då lyssnat på föreläsningar, varit på studiebesök, fått olika uppdrag att genomföra, lagat mat tillsammans och bytt erfarenheter med varandra.

Efter året som gått kunde vi genom det Utgångsläge och Slutläge som familjerna rapporterat in se att familjernas medverkan i Hållbara familjer har gjort skillnad även under den tredje omgången! Familjerna hade lyckats att förändra sina vanor inom alla de områden som vi arbetar med.

Genom att familjerna börjat göra medvetna val i sin vardag har de gemensamt under året som gått bland annat:

- Minskat bilåkandet med 19 %
- Ökat cyklandet med 7 %
- Minskat tågresande med 7 %
- Ökat bussresandet med 41 %
- Minskat flygresandet med 48 %
- Ökat andelen miljömärkt el – en ökning från 27 % till 64 %
- Minskat förbrukning av hushållsel med 13 %
- Minskat förbrukning för uppvärmning med 5 %
- Ökat antal lågenergilampor med 33 %
- Ökat inköpen av ekologiska och närproducerade produkter med 34 %
- Minskat sopmängden med 27 %

Slutligen vill vi tacka för det breda samarbetet med företag och organisationer i Gävle och engagemanget från våra familjer under de tre år som vi genomfört Hållbara familjer.

HÅLLBAR VARDAG I GÄVLE

Genomförande Hållbara familjer 2010-2011

Medverkande i projektgruppen kring Hållbar VarDag i Gävle

Representanter från Gävle Energi, Gästrikre Återvinnare och Gästrikre Vatten, Gävles Energi och klimatrådgivare, Bygg och Miljö, Processledare Hållbart resande, tekniska kontoret och Hållbarhetsutvecklare, Gävle kommun.

Samverkan med IKEA

Personal från IKEA Medverkade på våra träffar med familjerna och vi genomförde en tematräff på IKEA.

Life as eco - projektarbete elever från Borgarskolan

Under hösten följde två elever från Borgarskolan Hållbara familjer som projektarbete i årskurs 3. De startade en blogg: <http://lifeaseco.blogg.se/> där de berättade om hur det var att leva miljömässigt hållbart i vardag som ungdom. Deras projektarbete blev uppmärksammat av media och de har efteråt föreläst om sina erfarenheter.

Hållbara företag

Att delta som hållbart företag innebär att företag i Gävle får samma möjlighet att bli coachade som Hållbara familjer att lära sig hur de med relativt enkla medel kan minska sin miljöpåverkan. Vi har under året coachat Jobmeal AB.

Åtgärder som skett:

- De ska investera i en ny sorteringsmöbel för förpackningar i samband med ombyggnad.
- De har fått behållare för insamling av kontorspapper vid varje arbetsplats.
- De har ställt dit kärl för kontorspapper, pappersförpackningar, plastförpackningar, metallförpackningar och hinkar för insamling av batterier, glödlampor och lågenergi.
- De har även kärl för brännbara hushållssopor och kompost.
- Gästrikre Återvinnare har varit där under en fredageftermiddag (fredagsmys) och informerat personalen om sopsortering.

Marknadsföring för nya familjer

Under försommaren annonserade vi i Gävletidningarna Gefle Dagblad och Arbetarbladet, på Stadstavlorna, gavle.se och på Gävle kommuns interna hemsida efter familjer. Anmälan gjordes på vår hemsida.

Medverkande familjer totalt barn och vuxna

17 familjer anmälde sig och vi tackade ja till samtliga och de familjerna har mer eller mindre följt med under hela resan.

ALLA KAN
VARA MED!

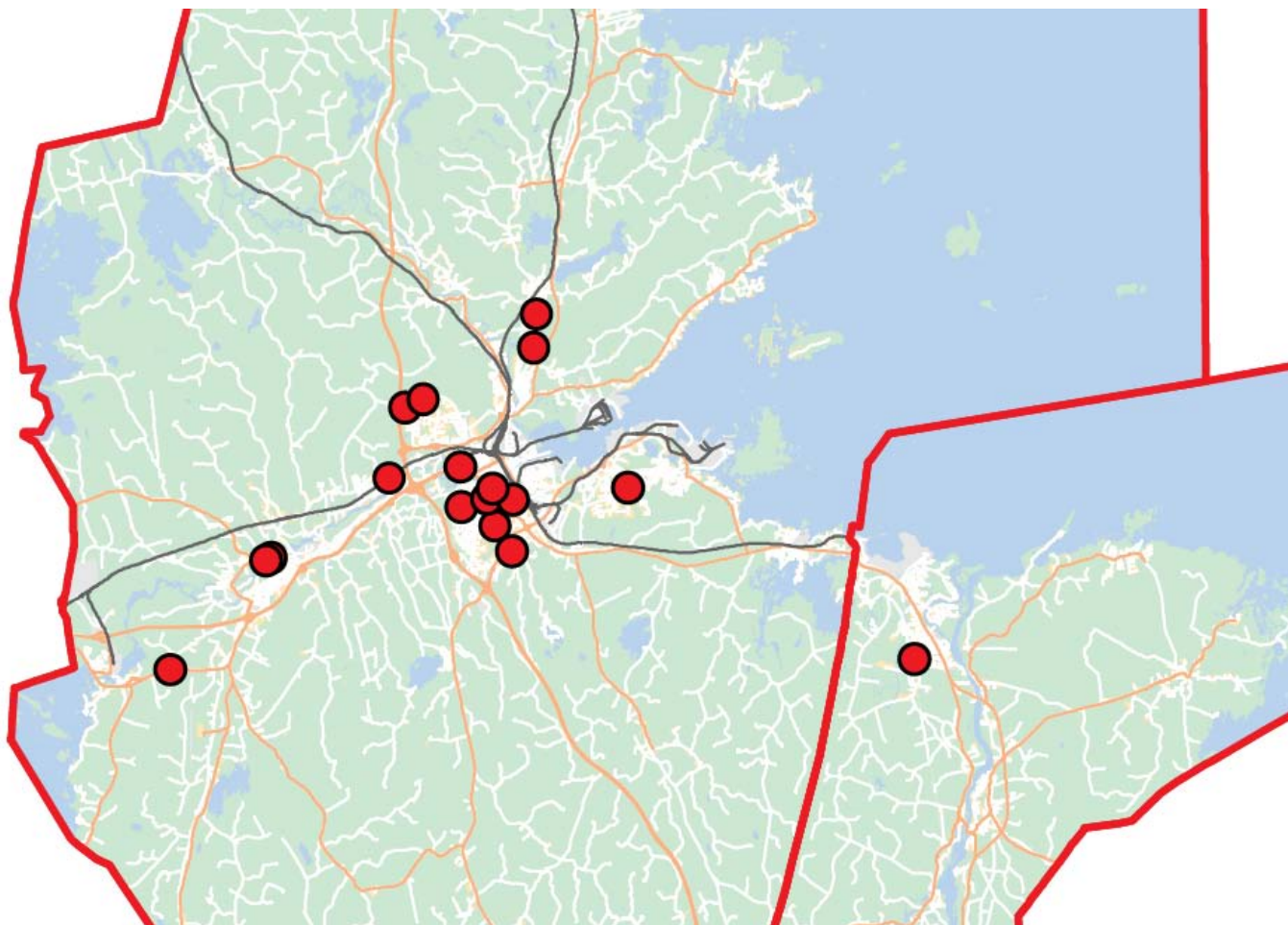
Nu söker vi nya familjer

Anmäl dig på gavle.se/hallbarafamiljer

HÅLLBAR VARDAG I GÄVLE

Totalt 50 familjemedlemmar medverkade i projekt, 30 vuxna och 20 barn. Familjernas sammansättning varierade från ensamstående till flerbarnsfamiljer. Deras boende var spritt över Gävle, se karta.

Genomförda träffar och studiebesök

Familjerna träffades cirka en gång i månaden. Däremellan gjorde vi studiebesök.

Vi startade alltid upp med fika för att alla skulle hinna komma till föreläsningarna/diskussionerna samt de flesta var hungriga när de kom. Vi bjöd då på matigare smörgås och frukt.

Även i år erbjöds barnvakt för barnen som då hade aktiviteter för barnen som film, målning och spel, ibland kopplat till det ämne som de vuxna skulle diskutera.

Träffarna var cirka 2,5 timmar långa och började oftast kl. 17:30-20:00.

Totalt hade vi på 12 gemensamma träffar och studiebesök.

Under året erbjöd vi även familjerna så kallade bonusarrangemang. Bonusarrangemang var föredrag och annat som inte vi stod som arrangörer för men gärna ville att familjerna skulle få kännedom av.

Vi har genomfört följande träffar och studiebesök.

HÅLLBAR VARDAG I GÄVLE

Kick-off

Vi startade upp Hållbara familjer i oktober på Stadshuset med en Kick-off och över 50 vuxna och barn deltog. Förutom familjerna deltog även personer som är inblandade i projektet på olika sätt. Vi bjöd på Mustig oxgryta på högrev från Valbo och Klimatbantaren Staffan Lindberg uppträdde, skrev avtal med alla familjerna och fotograferade familjerna till ett familjealbum, se bilaga Fotoalbum.

Familjerna fick även information om att de skulle fylla i en webbenkät kallad "Utgångsläge", se bilaga Utgångsläge.

Grundutbildning Hållbara familjer

Grundutbildning hur vi kan minska vår miljöpåverkan inom de områden vi punktmarkerar: Återvinning, Energi, Mat och Resor. De korta föredragen genomfördes av oss som ska coacha familjerna under året.

Filmvisning Underkastelsen

Vi visade filmen "Underkastelsen" efter förslag från en av familjerna.

Tematräff på IKEA - Miljöpåverkan i vardagslivet

Vi inledde med middag och besökte sedan olika rum på IKEA och gick på plats igenom vilken miljöpåverkan som kunde tänkas vara i respektive rum.

Som avslutning utrustades familjerna med bland annat batteriladdare, lågenergilampor och återvinningskassar. 50 personer deltog.

Klimatsmart middag och inspiration Konsumtionsstopp

Både gamla och nya hållbara familjer bjöds på en klimatsmart middag i Stadshusets restaurang tillagad av utvalda familjemedlemmar.

Kvällen inleddes med en föreläsning av Madelene Blyckertz som tidigare medverkat i Hållbara familjer.

Hon berättade om hur hon minimerat sitt handlande. Det för att ge inspiration till nästa uppdrag

Konsumtionsstopp. Det gavs även möjlighet till "Byta grejer med varandra". En mycket lyckad kväll med drygt 80 deltagare.

HÅLLBAR VARDAG I GÄVLE

Tematräff Hållbara resor

En föreläsningkväll med lokal prägel då vi gav samlad bild över hur det är möjligt att resa mer hållbart i Gävle, Carl Blad, Gävle kommun, Cecilia Karlqvist, Gröna Bilister och Gustavs Lorentz, gymnasielärare och cykelentusiast från Uppsala, inspirerade.

Tematräff Mat Diléns Saluhall

De hållbara familjerna bjöds på en middag gjord på närproducerade och ekologiska matvaror. Eva-Lena Thunberg föreläste om som berättade om deras filosofi med Diléns Saluhall och vad som krävs för att få ett smakrikt och mörkt kött. 37 personer deltog.

Tematräff Samtal om Hållbar VarDag i Gävle

Inbjudna till det här samtalet var alla de familjer som deltagit i Hållbara familjer under de tre år som gått samt politiker och tjänstemän som på olika sätt arbetar/är intresserade av de fyra områden (Mat, Energi, Resor och Återvinning) vi tar upp i Hållbara familjer.

Cirka 10 familjer var representerade under kvällen och uppslutningen bland politiker och tjänstemän var fantastisk. Totalt var det 35 deltagare under kvällen.

Tanken med Samtalet var att ge möjlighet att prata med varandra hur det är och vad man kan göra för att leva miljömässigt hållbart i vardagen i Gävle.

Skördefest i oktober

Som avslutning bjöd vi in familjerna till en Skördefest i Hemlingby där vi ”skördade” de framgångar projektet lett till, det vill säga de förändringar familjerna gjort. Vi hade tipsrunda, testade elbil och elcykel, barnen fick besöka fåren och kaninerna tillsammans med Maja. Vi delade ut diplom och åt en ekologisk och närproducerad middag.

Studiebesök Duvbacken

Vi besökte Gästrikre Vattens reningsverk.

Studiebesök Mullbacka

Vi besökte Gästrikre Återvinnarens kompostanläggning.

Studiebesök på Polhemsskolans tak

Mattias Gustafsson, Gävle Energi och Dan Engdahl, Energi och klimatrådgivare, visade upp och pratade om Polhemsskolans vindsnurra och solceller.

Antal deltagare på träffarna

I snitt låg antalet deltagare cirka 40 deltagare per träff i snitt.

Uppdrag

Familjerna fick 7 uppdrag under året.

Uppdrag 1 Utgångsläge

För att vi ska se om familjernas medverkan i Hållbara familjer leder till förändringar fyllde alla medverkande familjer i vad vi kallar ett Utgångsläge, se bilaga.

Det är det första uppdraget i Hållbara familjer och svaren på frågorna lämnades på vår hemsida.

HÅLLBAR VARDAG I GÄVLE

Uppdrag 2 Se över energiförbrukning i hemmet

Uppdraget var uppdelat i två delar:

1. Vilka är era 5 värsta Energislukare?

Familjerna lånade energimätare för att kartlägga hur mycket el olika apparater i hemmet drar. De fick sedan redovisa vilka 5 apparater som slukade mest energi.

2. Energieffektivisering

Det finns många sätt att energieffektivisera där hemma, både när det gäller värme, vatten och el. Vi samlade 10 olika tips och uppdraget för familjerna var att testa och utvärdera minst 7 av dessa.

Uppdrag 3 Sopvägning

I det här uppdraget vägde familjerna sitt avfall och förpackningar under två veckor. Uppdraget vägs avfall och förpackningar av brännbart (soppåsen där allt läggs som inte kan sopsorteras), komposterbart, papper, tidningar, glas, plast och metall.

Utifrån resultatet räknade vi sedan ut hur mycket koldioxid som sparas genom återvinning av avfall och förpackningar. Vi gjorde även en uppföljning under våren efter Uppdrag Konsumtionsstopp. Den visade att familjerna hade minskat sin sopmängd per familj med 27 %, från i snitt 48 kg/månad till 34 kg/månad.

Uppdrag 4 Konsumtionsstopp

Uppdrag Konsumtionsstopp innebar att familjerna i första hand avstod från att handla annat än mat och förbrukningsvaror under två sammanhängande veckor.

Som förbrukningsvaror räknades dagstidningar, hyra, mat, renlighetsprodukter osv. Familjerna fick själva komma överens om var gränsen går.

Vi bad dem ställa sig frågan: Om inköpet de tänker göra är ett behov eller om det bara är ett begär.

Uppdrag 5 Utbildning Sparsam körning

Hållbara familjer utbildades i Sparsam körning, under våren både teoretiskt och praktiskt för att bli mer miljövänliga bilister. Ett samarbete med Bilmetro, Gävle.

Uppdrag 6 Cykelutmaning

Varje år genomför Gävle kommun Gävle Cykelutmaning och uppdraget för familjerna var att delta i den utmaningen. De utrustades med cykeldatorer, ryggsäckar och annat som ”morötter”.

Uppdrag 7 Slutläge

För att ta reda på om familjernas medverkan i Hållbara familjer lett till förändringar fyllde alla medverkande familjer i vad vi kallade ett Slutläge, se bilaga. Det var familjerna sista uppdrag. Resultat kan ni ta del av under Resultat mätningar.

Bonusuppdrag ISA och Testresenärer kollektivtrafik

Familjer fick möjlighet att prova ISA, ISA står för Intelligent anpassning av hastigheten. Det är en ”dosa” som installeras i bilen som är uppkopplad till vägdatan. Om bilen inte håller den hastighet som gäller på den väg den befinner sig på ger dosan ifrån sig en signal. Ett effektivt sätt att minska hastigheten och därmed minska bränsleförbrukningen.

Familjerna fick även chansen att prova kollektivtrafiken i länet. De fick ett resekort, tankat med 400 kr, som gäller i Gävleborgs län med X-trafikens bussar och X-tåget.

HÅLLBAR VARDAG I GÄVLE

Resultat mätningar utgångsläge och slutläge

Vid projektets början och slut fyllde samtliga familjer i webbenkäter som vi valt att kalla för Utgångsläge och Slutläge. Vi valde att använda webbenkäter för att undvika pappersanvändande samt att förenkla sammanställningen av de resultat som rapporterades in.

Utgångsläget visar vilka vanor, förbrukning och konsumtion familjerna har inom respektive område innan projektet.

Slutläget visar om familjerna har gjort förändringar inom respektive område.

Resultat slutläge

Vi har gjort en sammanställning av slutläget och genom att familjerna börjat göra medvetna val i sin vardag har familjerna:

- Minskat bilåkandet med 19 %
- Ökat cyklandet med 7 %
- Minskat tågresande med 7 %
- Ökat bussresandet med 41 %
- Minskat flygresandet med 48 %
- Ökat andelen miljömärkt el – en ökning från 27 % till 64 %
- Minskat förbrukning av hushållsel med 13 %
- Minskat förbrukning för uppvärmning med 5 %
- Ökat antal lågenergilampor med 33 %
- Ökat inköpen av ekologiska och närproducerade produkter med 34 %
- Minskat sopmängden med 27 %

Vilka åtgärder genomförde familjerna?

Under året som gick fick familjerna många olika förslag på vad de kunde göra för att leva mer hållbart i sin vardag och här kommer ett axplock på vad de tagit till sig:

- Mer inköp av ekologisk o närproducerad mat
- Inte handla för mycket mat
- Minskat bilresandet
- Överhuvudtaget mer miljötänk
- Olika sätt att vara klimatsmarta
- Elförbrukningen
- Tar cykeln oftare

Hur upplevde familjerna att medverka i Hållbara familjer?

I vår utvärdering ställdes frågan:

”Vad har er medverkan i Hållbara familjer inneburit/betytt för er?”

Det kom in både konkreta svar men även lite längre kommentarer från en del av familjerna.

- Kul att barnen fått vara med - de har nog blivit mest medvetna!
- Mycket givande år, bra upplägg
- Otroligt lärorikt och nyttigt, har fått familjen att tänka efter ibland
- Vi gav upp ISA:an...
- Studiebesöket i Valbo gav nya perspektiv på köttproduktion och konsumtion

HÅLLBAR VARDAG I GÄVLE

Informationskanale

De två främsta kanalerna är familjerna och lokal media. Genom familjerna har vi nått ut till deras arbetsplatser, skolor, släkt och vänner. Våra lokala medier har vi bjudit in till våra träffar och skickat pressmeddelanden till. Och det har lett till att Hållbara familjer fått ett stort medialt intresse.

Vi har också använt oss av stadstavlorna i Gävle, gjort reklam i stadsbussarna och på webbplatser som vår egen hemsida www.gavle.se/hallbarafamiljer, genom medlemstidningar och i dagstidningar där vi annonserat efter familjerna

Uppmärksamhet kring Hållbara familjer i media

Dagstidningarna Arbetarbladet och Gefle Dagblad

Dagstidningarna i Gävle visat stort intresse av projektet och tidningarna har bidragit till att projektet har blivit synligt för många gävlebor. Vid de flesta träffar har media varit på plats.

Totalt har det varit 6 artiklar i Gefle Dagblad och i Arbetarbladet. Tidningarna har även tagit kontakt med familjerna på egen hand för att följa upp hur det går att leva mer miljövänligt i vardagen.

De har även skrivit om elevernas projektarbete och gjort reportage om Jobmeal som Hållbart företag.

TV4

Hållbara familjer har medverkat i TV4 vid 2 tillfällen. Vid Klimatsmart middag och på eget initiativ hemma hos besök hos familjen Grönvall.

Ekonomi i pengar och i tid

Vi har gjort en sammanställning över hur mycket kostnader det varit kring projektet det varit plus hur mycket tid projektgruppen totalt lagt ner.

Kostnad i kronor

Total kostnad för projektet förutom arbetstid 100 000 kr:

- Hyra lokaler – har vi inte behövt då vi nu kan använda kommunens egna lokaler
- Annonsering lokala tidningar – minskat ned mycket att annonsera i tidningar
- Hållbar VarDag-kassar (marknadsföring)
- Föreläsare
- Fika och middagar
- Give a ways i form av värdekort, även kallat reskassa, Sparsam körning-utbildningar, energimätare, vågar, energideklaration, återvinningskassar, Gävle Energis Elsparbok, grenuttag, ficklampa, lågenergilampor, ryggsäckar, bad och biobiljetter.

ISA-utrustning, ISA står för Intelligent hastighetsanpassning, bekostades av Trafikverket.

Nedlagd arbetstid

Den beräknade arbetstiden är en uppskattning.

Förutom den tid som lades ner på de träffar projektgruppen hade med familjerna möttes projektgruppen under året cirka en gång per månad för planering och alltid en timme innan tematräffarnas start. Efter cirka ett halvår gjordes en halvtidsutvärdering och efter det andra årets utgång användes en heldag för utvärdering.

HÅLLBAR VARDAG I GÄVLE

Projektledare

25 % av tjänst

Projektledaren har under året lagt tid på följande:

- Tid för planering av upplägg
- Förberedelse för möten med projektgrupp och familjer
- Möten kvällstid
- Arbete med webben
- Pressinbjudningar
- Planering av innehåll webbenkäter

Energi

Uppskattat arbetstid: 100 h uppdelat på två personer.

Återvinning

50 h uppdelat på en person.

Mat

För området Mat har vi lyft ekologiskt och närproducerat vid varje träff vi haft med familjerna genom att bjuda på ekologisk och närproducerad mat vilket gör det svårt att beräkna arbetstid. Projektledaren har bidragit med 10 h.

Resor

75 h uppdelat på en person.

Samarbetspartners

- Gävle Energi
- Gästrikre Återvinnare
- Bygg och Miljö
- Tekniska kontoret
- Kommunledningskontoret
- Gävle Stadshus restaurang
- IKEA
- Jobmeal AB
- Sodexo
- Studieförbundet
- Studieförbundet Vuxenskolan
- Högskolan i Gävle
- Fjärran höjder
- Bil- och cykelhandlarna i Gävle
- X-Trafik
- Swebus
- Diléns Saluhall
- Berglunds Bageri
- Trafikverket
- Hemlingbystugan

HÅLLBAR VARDAG I GÄVLE

- Elever Borgarskolan

Framgångsfaktorer

- Samverkanspartners
- Medieintresse
- Engagerade familjer
- Uppföljning av (o) vanorna
- Användande av webbenkäter vilket vi tjänat mycket tid på
- Att vi använt e-post i så stor utsträckning som möjligt när vi varit i kontakt med familjerna mellan mötena.

Våra inspiratörer

Karlstad – Miljövardag www.karlstad.se/miljovardag

Kalmar – Klimatpiloterna www.klimatpiloterna.se

Våra familjers engagemang

HÅLLBAR VARDAG I GÄVLE

HÅLLBAR VARDAG I GÄVLE

